

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАВКИ ПДВ ЯК ШЛЯХ ПОЛІПШЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СТАНОВИЩА В УКРАЇНІ

Коваленко Є. В., Ульяник В. Ю.

Однією з найважливіших умов забезпечення економічного зростання та соціально-політичної стабільності будь-якої країни є цілісність та збалансованість податкової системи.

Непрямі податки встановлюються в цінах товарів і послуг, їх розмір для окремого платника прямо не залежить від його доходів. Одним з таких податків є ПДВ.

Структура споживання різних верств населення суттєво відрізняється, тому принцип справедливого оподаткування може бути реалізований через диференційований підхід до встановлення непрямих податків на окремі товари, роботи та послуги. Так наприклад, в Російській Федерації встановлено диференційовані ставки податку на додану вартість, зокрема за ставкою 10% оподатковуються продовольчі товари, товари для дітей, періодичні друковані видання, медичні товари вітчизняного і закордонного виробництва, а всі інші товари оподатковуються за ставкою 18%.

Невисокий рівень непрямих оподаткування товарів повсякденного попиту забезпечує державі сталі й значні доходи, оскільки є сталим і значним у масштабах суспільства таке споживання. Проте в цьому випадку під оподаткування підпадають малозабезпечені верстви населення, добробут яких держава зобов'язана постійно покращувати, а не обмежувати. Саме тому в Україні також необхідно ввести диференційовану ставку податку на додану вартість, при цьому зросте купівельна спроможність малозабезпечених верств населення, а сума податкових надходжень до бюджету не зміниться.

Практика виявила такі основні проблеми застосування цього податку:

1. Хоча законом прописано відшкодування податку експортерам протягом 30 днів, держава, як правило, не може, а коли і не хоче робити це своєчасно і в повному об'ємі;
2. Часто відшкодування отримують зовсім не реальні експортери, і це стало високоприбутковим кримінальним бізнесом;
3. При перерахунку ПДВ в бюджет відбувається вимивання частини оборотних коштів суб'єктів господарювання;

4. ПДВ стає інфляційним фактором, коли сплачується з нереалізованої продукції, хоча на проміжних етапах виробництва ПДВ було перераховано в бюджет тощо;

Якщо податок на додану вартість в Україні майже не працює, цілком логічною є ідея цей податок скасувати. Такий крайній метод реформування цілком має право на життя, хоча й містить багато недоліків.

Багато дискусій і політичних спекуляцій в останній час проходить навколо питання, чи потрібний ПДВ загалом, і чи не можна його замінити іншим податком – на споживання? Для реалізації такої радикальної ідеї найчастіше в якості альтернативи називають податок з продажу зі ставкою в межах 5-10%, до того ж, за словами спікера ВРУ Литвина, це призвело б до зниження цін на 10% і зменшення рівня криміналізації бюджетної сфери.

Але хотілося б в цьому відношенні відмітити декілька моментів: за думкою представників Мінфіну, насправді теоретичних недоліків в ПДВ немає, існують лише проблеми з адмініструванням цього податку і контролем його сплати. Слід зазначити також що податок на додану вартість на відміну від податку з продажу, не передбачає збільшення податкового навантаження в міру збільшення ступеня переробки продукту, він розраховується від ціни кінцевого товару. Тобто для сільського господарства податок з продажу підходить. Але для космічної галузі це було б 60% податкового навантаження. І нарешті, якщо Україна все ж збирається рівнятися на європейські стандарти, то наявність ПДВ являється вимогою ЄС.

Для подолання негативних тенденцій ПДВ необхідно:

1. Обмежити застосування ПДВ, використовуючи його лише з урахуванням його природи: обмежувати виробництво товарів і послуг, що в надлишку виробляються на ринку;

2. Скасувати ПДВ на навчання, будівництво, охорону здоров'я, інше виробництво, спрямоване на розвиток продуктивних сил і відновлення працездатності населення;

3. Ввести диференціацію ставок податку на додану вартість залежно від призначення, з поступовим їх зниженням;

4. Розробити науково обґрунтовану методику обчислення вартості пільг з ПДВ та зменшити видатки на його адміністрування.